

พระอานนท์ พุทธอนุชา*

PHRA ANANDA, THE BUDDHA'S ATTENDANT AND DISCIPLE

วันเฉลิม ไชยวงศ์¹ และ สมเดช นามเกต²

Wanchalurm Chaiyong¹ and Somdet Namket²

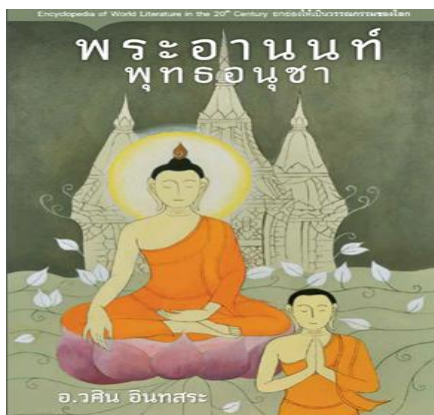
¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus, Thailand

Corresponding Author's E-mail: 6702105015@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 9 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 23 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 28 กุมภาพันธ์ 2568

Received 9 February 2025; Revised 23 February 2025; Accepted 28 February 2025

แปลจากหนังสือ : พระอานนท์ พุทธอนุชา

ผู้เขียน : อาจารย์วัชลิ อินทสระ

ผู้แปล : อาจารย์วัชลิ อินทสระ

สำนักพิมพ์ : บริษัทสำนักพิมพ์สุภา จำกัด

ปีที่พิมพ์ : 2556

จำนวนหน้า : 426

บทนำ

หนังสือ "พระอานนท์ พุทธอนุชา" เล่มนี้ เป็นหนังสือ ธรรมะ หนังสือเล่มนี้มีขนาดประมาณครึ่งกระดาษ A 4 พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2556 จัดทำขึ้น โดยสำนักพิมพ์ บริษัทสำนักพิมพ์สุภา จำกัด มีจำนวนทั้งสิ้น 426 หน้า เนื้อหาภายในประกอบด้วย 33 เรื่อง

Citation:

* วันเฉลิม ไชยวงศ์ และ สมเดช นามเกต. (2568). พระอานนท์ พุทธอนุชา. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 426-441.

Wanchalurm Chaiyong and Somdet Namket. (2025). Phra Ananda, the Buddha's Attendant and Disciple. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 426-441.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.28>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

เรื่อง พระอานนท์ พุทธอนุชา มีปรัชญาชีวิตอยู่มาก ปรัชญาชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิต มันเป็นพวงมาลัยของชีวิตเหมือนพวงมาลัยรถและเรือซึ่งนำเรือหรือรถให้หันเหไปในทิศทางที่ผู้ขับขี่ประสงค์ คนเรา มีหลักการสำหรับชีวิตอย่างไร เขาย่อมดำเนินชีวิตอย่างนั้น เรื่อง พระอานนท์ พุทธอนุชา มีปรัชญาชีวิตอยู่มาก ปรัชญาชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิต มันเป็นพวงมาลัยของชีวิตเหมือนพวงมาลัยรถและเรือซึ่งนำเรือหรือรถให้หันเหไปในทิศทางที่ผู้ขับขี่ประสงค์ คนเรา มีหลักการสำหรับชีวิตอย่างไร เขาย่อมดำเนินชีวิตอย่างนั้น ในเรื่อง พระอานนท์ พุทธอนุชา นี้ ก็มีตัวอย่างชีวิตของพระอริยเจ้ามากมายทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ มีสมเด็จพระบรมศาสดาเป็นต้นแบบ ตามมาด้วยพระอานนท์ฯ ทางฝ่ายคฤหัสถ์เล่าก็มีทั้งบุรุษและสตรี เช่น ท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐีและนางวิสาขามหาอุบาสิกาเป็นต้น ท่านเหล่านี้แม้ยังครองเรือนอยู่ แต่ก็ได้รับความสุขสงบเย็นแห่งชีวิตไปตามๆ กัน

พระอานนท์พุทธอนุชา

หนังสือเรื่อง พระอานนท์พุทธอนุชา มีเนื้อหาภายในทั้งหมด 33 เรื่อง ประกอบด้วย

1. ในที่ประชุมสงฆ์ ณ เขตวันมหาวิหาร

สมณะทั้งสองเดินคุ่มผ่านทุ่งกว้างเข้าสู่เขตป่าโปร่ง มีทางพอเดินได้สะดวก สมณะซึ่งเดินนำหน้ามีอินทรีย่นอกใส่ มีสายตาทอดลงต่ำ ผิวขาวละเอียดอ่อน ลักษณะแสดงว่ามาจากวรรณะสูง อากัปกริยาและท่าทีเอียงย่างน่าทึ่ง น่ามาซึ่งความเลื่อมใส ปิติปราโมชแก่ผู้พบเห็นยิ่งนัก ผ้าสีเหลืองหม่นที่คลุมกาย แม้จะทาสีขึ้นอย่างง่าย ๆ ไม่มีรูปทรงอะไร แต่ก็มองดูสะอาดเรียบร้อยดี ส่วนสมณะผู้เดินอยู่เบื้องหลัง แม้จะมีส่วนสูงไม่เท่าองค์หน้าแต่ก็มีรูปร่างอยู่ในขนาดเดียวกัน ท่านเดินได้ระยะพองาม ไม่ห่าง นักและไม่ชิดจนเกินไป เป็นความรอบคอบสุขุมของพระผู้มีพระภาคที่ตรัสเช่นนั้นความจริงหากพระองค์จะไม่ตรัสในที่ประชุมสงฆ์ แต่ตรัสเฉพาะพระอานนท์เอง พระอานนท์ก็พอใจที่จะอุปัฏฐากอยู่ใกล้ชิดพระองค์ตลอดเวลา แต่เพื่อจะยกย่องพระอานนท์ และให้สงฆ์รับทราบใน อติยาศัยของพระอานนท์ พระองค์จึงปรารภเรื่องนี้ท่ามกลางสงฆ์ความเป็นจริงพระอานนท์ได้สั่งสมบารมีมาเป็นเวลาหลายร้อยชาติเพื่อดำรงตำแหน่งอันมีเกียรตินี้

พระอานนท์เป็นผู้รอบคอบ มองเห็นกาลไกล เมื่อพระผู้มีพระภาคและสงฆ์มอบตำแหน่งนี้ให้แล้ว จึงทูลขอเงื่อนไขบางประการ ดังนี้

"ข้าแต่พระผู้เป็นนายของโลก! เมื่อข้าพระองค์รับเป็นพทุธิ์ ปฐฐานแล้ว ข้าพระองค์
ทูลขอพระกรุณาบางประการ คือ

1. ขอพระองค์อย่าได้ประทานจิวรณ์ประณิตที่มีผู้นำมาถวาย แก่ข้าพระองค์เลย
2. ขอพระองค์อย่าได้ประทานบิณฑบาตอันประณิตที่พระองค์ได้แล้วแก่ข้าพระองค์
3. ขอพระองค์อย่าได้ให้ข้าพระองค์อยู่ในที่ที่เดียวกันกับที่พระองค์ประทับ
4. ขออย่าได้พาข้าพระองค์ไปในที่นิมนต์ ซึ่งพระองค์รับไว้"

"ดูก่อนอานนท์ เธอเห็นประโยชน์อย่างไรจึงขอเงื่อนไข 4 ประการนี้"

"ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ข้าพระองค์ทูลขอพร 4 ประการนี้เพื่อป้องกันมิให้คน
ทั้งหลายตำหนิได้ว่าข้าพระองค์รับตำแหน่งพทุธิ์-ปฐฐานเพราะเห็นแก่ลาภสักการะ" พระ
อานนท์ยังได้ทูลขึ้นอีกในบัดนั้นว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เป็น บารุขสูงสุด ข้ออื่นยังมีอีก คือ

5. ขอพระองค์โปรดกรุณาเสด็จไปสู่ที่นิมนต์ ซึ่งข้าพระองค์รับไว้เมื่อพระองค์ไม่อยู่
6. ขอให้ข้าพระองค์ได้พาพทุธิ์บริษัทเข้าเฝ้าพระองค์ในขณะที่เขามาเพื่อจะเฝ้า
7. ถ้าข้าพระองค์มีความสงสัยเรื่องใด เมื่อใด ขอให้ได้เฝ้าทูลถามได้ทุกโอกาส
8. ถ้าพระองค์แสดงพระธรรมเทศนาในที่ใด แก่ผู้ใด ซึ่งข้าพระองค์มิได้อยู่ด้วย ขอ

ได้โปรดเล่าพระธรรมเทศนานั้นแก่ข้าพระองค์อีกครั้งหนึ่ง"

"อานนท์ เธอเห็นประโยชน์อย่างไร จึงขอพรข้อนี้" "ข้าแต่พระจอมมุนี ข้าพระองค์
ทูลขอพรข้อนี้เพื่อป้องกันมิให้คนทั้งหลายตำหนิได้ว่า ดูกฤตพระอานนท์เฝ้าติดตามพระศาสดา
อยู่เหมือนเงาตามตัว แต่เมื่อถามถึงพระสูตร หรือชาดก หรือคาถา ว่าสูตรนี้ ชาดกนี้ คาถานี้
พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแก่ใครที่ไหน ก็หาไม่รู้ เรื่องเพียงเท่านี้ยังไม่รู้ จะมัวติดตามพระ
ศาสดาอยู่ทำไมเหมือนนกบอยอยู่ในสระบัว แต่หารู้ถึงเกสรบัวไม่" พระพทุธิ์องค์ประทานพรทั้ง 8
ประการแก่พระอานนท์ พทุธิ์-อนุชา ตามปรารภ และพระอานนท์ก็รับตำแหน่งพทุธิ์ปฐฐาน
ตั้งแต่บัดนั้นมา พระผู้มีพระภาคมีพระชนมายุได้ 55 พรรษา เป็นปีที่ 20 จำเดิมแต่ตรัสรู้ ส่วน
พระอานนท์มีอายุได้ 55 ปีเช่นกัน แต่มีพรรษาได้ 19 จำเดิมแต่อุปสมบท

2. ณ สันฐาคารแห่งนครกบิลพัสดุ์

นับถอยหลังจากเวลาที่พระอานนท์รับเป็นพทุธิ์ปฐฐานไป เป็นเวลา 55 ปี ใน
พระราชวังอันโอ่อ่าของกษัตริย์ศากยราช มีการประดับประดาประทีปโคมไฟเป็นระย้าสว่างไสว
ไปทั่วเขตพระราชวังพระเจ้าสุกโกทนะอนุชาแห่งสมเด็จเจ้ากรุงกบิลพัสดุ์ มีพระ พักตร์
แจ่มใสตลอดเวลา ทรงพักคนนั้นคนนี้ด้วยความเบิกบานพระทัย พระประยูรญาติและเสนาข้า
ราชบริพาร มีความปรีดาปราโมขอย่างยิ่งที่มีพระราชกุมารพระองค์หนึ่งอุบัติขึ้นในโลก เขา

พร้อมใจกันถวายพระนามราชกุมารว่า "อานันทะ" เพราะนิมิตที่นำความปรีดาปราโมชและบันเทิงสุขมาให้ เจ้าชายอานันทะอุบัติขึ้นวันเดียวกับพระราชกุมารสิทธัตถะก้าวลงสู่โลกนั้นแล พระราชกุมาร ทั้งสองจึงเป็นสหชาติกันมาสู่โลกพร้อมกันโดยมิได้นัดหมาย นับว่าเป็นคู่บารมีกันโดยแท้

3. พุทธปฏฐากผู้เป็นบัณฑิต

ขณะที่พระบรมศาสดาประทับอยู่ ณ นิโครธาราม กรุงกบิลพัสดุ์นั้น มีเจ้าชายในศากยวงศ์หลายพระองค์ได้เสด็จออกบรรพชา เพื่อทำ ที่สุดแห่งทุกข์ตามทางแห่งพระพุทธองค์ พระโลกนาถสําราญพระ อิริยาบถอยู่ ณ นิโครธารามตามพระอัยยาศัยพอสมควรแล้ว ทรงละกบิลพัสดุ์ไว้เบื้องหลัง เสด็จสู่แคว้นมัลละ สําราญพระอิริยาบถ อยู่ ณ อนุปิยอัมพวัน

เมื่อพระศาสดาจากไปแล้วเจ้าศากยะทั้งหลายวิพากษ์วิจารณ์กันว่า เจ้าชายเป็นอันมากได้ออกบวชตามพระศาสดา ยังเหลือแต่เจ้าชายอานนท เจ้าชายอนรุทธ เจ้าชายมหานาม และเจ้าชายภัททิยะเป็นต้น มิได้ออกบวชตาม ความจริงเจ้าชายเหล่านี้ พระญาติได้ถวายให้เป็นเพื่อนเล่นเป็นบริวารของพระสิทธัตถะในวันขนานพระนาม เจ้าชายเหล่านี้คงมิใช่พระญาติของพระพุทธองค์กระมัง จึงเคยอยู่ มิได้ออกบวชตาม เจ้าชายมหานาม ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ได้ฟังเสียงวิพากษ์วิจารณ์ดังนี้รู้สึกละอายพระทัย จึงปรึกษากับพระอนุชาคือเจ้าชายอนรุทธว่าเรา 2 คนพี่น้องควรจะออกบวชเสียคนหนึ่ง ในที่สุดตกลงกันว่าให้พระอนุชาออกบวช แต่พระมารดาไม่ทรงอนุญาต

"ลูกรัก" พระนางตริส "เจ้าจะบวชได้อย่างไร การบวชมิใช่เป็นเรื่องง่าย เจ้าต้องเสวยวันละครั้ง ต้องเสด็จด้วยพระบาทเปล่า ต้องบรรทมอย่างง่าย ๆ ปราศจากฟูกหมอนอันอ่อนนุ่ม ใช้ไม้เป็นขนย ต้องอยู่ตามโคนไม้หรือท้องถ้ำ เมื่อต้องการของร้อนก็ได้ของเย็น เมื่อต้องการของเย็นก็ได้ของร้อน ด้วยเหตุนี้แม้จึงไม่ต้องการให้เจ้าบวช"

"ข้าแต่พระมารดา" เจ้าชายอนรุทธกล่าว "หม่อมฉันทราบ ว่าการบวชเป็นความลำบาก และมีใช่เป็นเรื่องง่าย แต่เมื่อพระญาติหลายพระองค์ซึ่งเคยมีความสุขสบายอย่างหม่อมฉันนี้แหละยังสามารถบวชได้ ทำไมหม่อมฉันจะบวชบ้างไม่ได้ อีกประการหนึ่ง พุดถึงความสะดวกสบาย พระศาสดาเคยสะดวกสบายกว่าหม่อมฉันมากนัก พระองค์ยังสามารถอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน ทำไมหม่อมฉันจะอยู่ไม่ได้ น่าจะมีความสุขอะไรสักอย่างหนึ่งมาทดแทนความสะดวกสบายที่เสียไป และเป็นความสุขที่ดีกว่า ประณีตกว่า หม่อมฉัน คิดว่าหม่อมฉันทนได้"

4. มหาмир

พูดถึงความจงรักภักดี และความเคารพรักในพระผู้มีพระภาคพระอานนท์มีอยู่อย่างสุดพรรณนา ยอมสละแม้แต่ชีวิตของท่านเพื่อพระพุทธองค์ได้อย่างอาภาย เช่น ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าทรงพบกับพระเจ้าอชาตศัตรูวางแผนสังหารพระจอมมุนี โดยการปล่อยช้างนาฬาคีรีซึ่งกำลังตกมันและมอมเหล้าเสีย 16 หม้อ ช้างนาฬาคีรียิ่งคะนองมากขึ้น วันนั้นเวลาเช้า พระพุทธองค์มีพระอานนท์เป็นปัจฉาสมณะเข้าสู่นครราชคฤห์เพื่อบิณฑบาต ในขณะที่พระองค์กำลังรับอาหารจากสตรีผู้หนึ่งอยู่นั้น เสียงแปรุ่นๆ ของนาฬาคีรีดังขึ้น ประชาชนที่คอยดักถวายอาหารแด่พระผู้มีพระภาคแตกกระเจายิงเอาตัวรอด

5. กับพระนางมหาปชาบดี

พระอานนท์เป็นผู้มีจิตเมตตากรุณา ทนเห็นความทุกข์ความเดือดร้อนของผู้อื่นไม่ได้ คอยเป็นธุระช่วยเหลือเท่าที่สามารถ ไม่ว่า ผู้นั้นจะเป็นใคร ดังเช่นเรื่องเกี่ยวกับพระนางมหาปชาบดีโคตมีเป็นต้น พระนางทรงเลื่อมใส และรักใคร่ในพระผู้มีพระภาคยิ่งนักคราวหนึ่งทรงปรารภว่า ศากยวงศ์อื่นๆ ได้ถวายสิ่งของแด่พระผู้มีพระภาคบ้าง ได้ออกบวชตามบ้าง แต่ส่วนพระนางเองยังมิได้ทำอะไรเป็นชิ้นเป็นอันเพื่อพระพุทธองค์เลย จึงตัดสินใจจะถวายจิ๋วแด่พระผู้มีพระภาค พระนางเริ่มตั้งแต่ปั่นฝ้ายเอง ทอเอง ตัดและเย็บเอง ย้อมเอง เสริมเรียบร้อยแล้วนำไปถวายพระศาสดา

อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้พระพุทธองค์น่าจะจะไม่ประสงค์ให้ภิกษุณีมีขึ้นในศาสนาจริงๆ แต่ที่ยอมนั้นอย่างขัดไม่ได้ และจะเห็นว่าเมื่อยอมโดยขัดไม่ได้แล้ว พระองค์ก็ทรงวางระเบียบไว้อย่างถี่ถ้วนเพื่อปิดกั้นให้ภิกษุณีหมดไปโดยเร็ว สิกขาบทที่มาในพระปาฏิโมกข์ ของพระสงฆ์มีเพียง 150 ข้อ หรือที่รู้จักกันว่า พระสงฆ์มีศีล 227 ข้อ แต่ภิกษุณีมีถึง 311 ข้ออาบัติเบาๆ ของพระ แต่เมื่อภิกษุณีทำเข้ากลายเป็นเรื่องหนัก แปลว่าพระพุทธองค์ประสงค์ให้ภิกษุณีหมดไปโดยเร็ว และความประสงค์ของพระองค์ก็สัมฤทธิ์ผล ปรากฏ ว่าในสมัยที่พระองค์นิพพานนั้นมิได้มีเรื่องกล่าวถึงภิกษุณีเลย สันนิษฐานกันว่าภิกษุณีอาจจะหมดแล้วก็ได้ มาไล่ย้อนอย่างไรในสมัยพระเจ้าอโศกอีกไม่ทราบ ข้อที่น่าคิดอีกอย่างหนึ่งก็คือปวัตตินี (หมายถึงอุปัชฌายะผู้ให้ภิกษุณีบวช) รูปหนึ่งบวชภิกษุณีได้ 1 รูป ต่อ 1 ปี และต้องเว้นไป 1 ปีจึงจะบวชได้อีกรูปหนึ่งแบบนี้หมดแฉ่งบางท่านให้เหตุผลเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า การที่พระพุทธเจ้าไม่ประสงค์ให้มีภิกษุณีนั้น เพราะต้องการให้สตรีเป็นกองเสบียง การบวชเหมือนการออกรบ กองทัพถ้าไม่มีเสบียงก็ไปไม่ไหว ให้ผู้หญิงอยู่เป็นกองเสบียงบำรุงศาสนจักร ซึ่งมีพระเป็นทหาร และพระพุทธองค์นั้นเป็นพระธรรมราชา อีกอย่างหนึ่งที่ไม่ทรงยอมให้บวช ก็เพราะมีพระกรุณาต่อสตรี ต้องลำบาก การ

บวชเป็นเรื่องยากเป็นเรื่องผจญภัยนานาประการ ผู้บวชอยู่ได้ต้องเป็นคนเข้มแข็ง มิใช่คนอ่อนแอ สตรีเป็นเพศอ่อนแอพระพุทธรองค์ไม่ต้องการให้ลำบาก

เรื่องที่มีสีกาบทบัญญัติมาก สำหรับภิกษุณีนั่น บางท่านให้เหตุผลว่าเพราะภิกษุณีเป็นลูกหญิงของพระพุทธเจ้า ธรรมดาลูกหญิงก็ต้องเป็นห่วงมากกว่าลูกชาย และมีข้อห้ามมากกว่า จะปล่อยเหมือนลูกชายไม่ได้ ทั้งนี้ก็ด้วยความหวังดี หวังความสุขความเจริญนั่นเอง

6. ความรัก-ความร้าย

นอกจากมีเมตตากรุณา หวั่นใจในความทุกข์ยากของผู้อื่นแล้วพระอานนทังยังเป็นผู้สุภาพอ่อนโยนอย่างยิ่งอีกด้วย ความสุภาพ อ่อนโยนและลักษณะอันน่ารัก มีรูปงาม ผิวพรรณดีนี้เองได้เคยคล่องเอาดวงใจน้อย ๆ ของสตรีผู้หนึ่งให้หลงไหลใฝ่ฝัน โดยที่ท่าน มิได้เจตนาเลยเรื่องเป็นดังนี้

คราวหนึ่ง ท่านเดินทางจากที่ไกลมาสู่วัดเชตวัน อากาศซึ่ง ร้อนอบอ้าวในเวลาเที่ยงวัน ทำให้ท่านมีเหงื่อไหลพราก และรู้สึกกระหายน้ำ พอเดินทางมาถึงบ่อน้ำแห่งหนึ่ง เห็นนางทาสีกำลังตัก น้ำ ท่านจึงกล่าวขึ้นว่า "น้องหญิง อาตมาเดินทางมาจากที่ไกล รู้สึกกระหายน้ำ ถ้าไม่เป็นการรบกวน อาตมาขอขบิณฑบาตน้ำจากท่าน ดื่มน้ำเพื่อบรรเทาความกระหายด้วยเถิด" นางทาสีได้ยินเสียงอันสุภาพอ่อนโยนจึงเงยหน้าขึ้นดู นางตะลึงอยู่ครู่หนึ่งแล้วถอยออกห่างท่าน 2-3 ก้าว พลังกล่าวว่า "พระคุณเจ้า ข้าพเจ้าถวายน้ำแก่ท่านมิได้ดอก ท่านไม่ควร ดื่มน้ำจากมืออันต่ำช้าของข้าพเจ้า ท่านเป็นวรรณะกษัตริย์ ข้าพเจ้าเป็นเพียงนางทาสี" "อย่าคิดอย่างนั้นเลย น้องหญิง อาตมาไม่มีวรรณะแล้วอาตมาเป็นสมณศากยบุตร อาตมามิได้เป็นกษัตริย์ พราหมณ์ไวศยะ ศูทรหรือจัณฑาลอย่างใดอย่างหนึ่งเลย อาตมาเป็นมนุษย์เหมือนน้องหญิงนี่แหละ"

"ข้าพเจ้าเกรงแต่จะเป็นมลทินแก่พระคุณเจ้า และเป็นบาปแก่ข้าพเจ้าที่ถวายน้ำ การที่ท่านจะรับของจากมือคนต่างวรรณะและโดยเฉพาะวรรณะที่ต่ำอย่างข้าพเจ้าด้วยแล้ว ข้าพเจ้าไม่สบายใจเลย ความจริงข้าพเจ้ามิได้หวังน้ำดอก" นางยังคงยืนกรานอยู่อย่างเดิม ขณะพุดมีเสียงสั้น น้อย ๆ

"น้องหญิง มลทินและบาปจะมีแก่ผู้มีเมตตากรุณาไม่ได้มลทินย่อมมีแก่ผู้ประกอบกรรมชั่ว บาปย่อมมีแก่ผู้ไม่สุจริต การที่อาตมาขอ น้ำ และน้องหญิงจะให้น้ำนั้นเป็นธรรม ธรรมย่อมปลดปล่อยบาปและมลทิน เหมือนน้ำสะอาดชำระสิ่งสกปรกฉะนั้น น้องหญิง บัญญัติของพราหมณ์เรื่องบาปและมลทินอันเกี่ยวกับวรรณะนั้น เป็นบัญญัติที่ไม่ยุติธรรม เป็นการแบ่งแยกมนุษย์ให้ เห็นห่างจากมนุษย์ เป็นการเหยียดหยามมนุษย์ด้วยกัน เรื่องนี้อาตมาไม่มีแล้ว อาตมา

เป็นสมณศากยบุตร สาวกของพระพุทธเจ้าเป็นผู้ไม่มีวรรณะ เพราะฉะนั้น ถ้าน้องหญิงต้องการจะให้น้ำ ก็จงเทลงในบาตรนี้เถิด"

นางรู้สึกจับใจในคำพูดของพระอานนท์ ครี่นี้เป็นครั้งแรกใน ชีวิตของนางที่ได้ยิน คำกระรินทร์ จากชนซึ่งสมมติเรียกกันว่า "ชั้นสูง" มีอันเรียวงามสันน้อย ๆ ของนางค่อยๆ ประจจะ เห็นในหม้อลงในบาตรของท่านอานนท์ ในขณะที่นางนั่งคุกเข่า พระอานนท์ยืนโน้ม ตัวลงรับ น้ำจากนางแล้วดื่มด้วยความกระหาย นางซ่อนสายตาขึ้นมองดูพระอานนท์ซึ่งกำลังดื่มน้ำ ด้วย ความรู้สึกปีติซาบซ่าน แล้ว ยิ้มอย่างเอื่อยอาย

7. กับโกกิลากิษุณี

ในที่สุดเมื่อเห็นว่าจะสะกดไว้ไม่อยู่แน่แล้ว นางจึงตัดสินใจลาพระศาสดา พระ อานนท์ และเพื่อนภิกษุณีอื่นๆ จากวัดเชตวันเมืองสาวัตถี มุ่งหน้าสู่โมสิตาราม เมืองโกสัมพี ด้วยคิดว่า "การอยู่ห่าง อาจจะเป็นยารักษาโรคได้บ้างกระมัง" นางจากเชตวันด้วยความอาลัย อารมณ์เป็นที่ยิ่ง อุปมาเหมือนมารดาต้องจำใจจากบุตรสุดที่รักของตัวฉันใดก็ฉันนั้น นางอยู่จำ พรรษา ณ โขสิตาราม ซึ่งโขสิตมมหาเศรษฐีสร้างถวายพระพุทธองค์ 3 เดือนที่อยู่ห่างจากพระ อานนท์ ดวงจิตของนางผ่องแผ้วแจ่มใสขึ้นการท่องบ่นสารถยและการบำเพ็ญสมณธรรมก็ดีขึ้น ตามไปด้วยนางคิดว่าคราวนี้คงตัดอาลัยในพระอานนท์ได้เป็นแน่แท้

พระอานนท์มีพระรูปหนึ่งเป็นปัจฉาสมณะ ไปสู่สำนักภิกษุณีเพื่อเยี่ยมไข้ แต่เมื่อ เห็นอาการไข้ของโกกิลากิษุณีแล้ว ความสงสารและกังวลของท่านก็ค่อยๆ คลายตัวลง ความ ฉลาดอย่างเลิศล้ำของพระพุทธอนุชาแห่งทะเลความรู้สึกละเลลัญญการ (อาการไข้) ของนาง ท่านรู้สึกของท่านถูกหลอก ท่านไม่เชื่อเลยว่านางจะเป็นไข้จริง "แต่เอาเถิด" พระอานนท์ปรารภ กับตัวเอง

"โอกาสนี้ก็เป็นโอกาสดีเหมือนกันที่จะแสดงบางอย่างให้นางทราบเพื่อนางจะได้ละ ความพยายาม เลิกรักเลิกลมกุ่มในโลกียวิสัย หันมาทำความเพียรเพื่อละสิ่งที่ควรละและเจริญ สิ่งที่ดีควรทำให้เจริญให้เหมาะสมกับเพศภิกษุณีแห่งนาง คงจะเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่นางไป ตลอดกาลนาน คงจะเป็นปฏิการอันประเสริฐสำหรับความรักของนางผู้รักดีต่อเราตลอดมา"

8. โกกิลาผู้ประหารกิเลส

และแล้วพระอานนท์ก็กล่าวขึ้นว่า "น้องหญิง ชีวิตนี้เริ่มต้นด้วยเรื่องที่น่าละอาย ทรงตัวอยู่ด้วยเรื่องที่ยุ่งยากสับสน และจบลงด้วยเรื่องเศร้า อนึ่ง ชีวิตนี้เริ่มต้นและจบลงด้วย เสียงคร่ำครวญ เมื่อลืมหาดูโลกเป็นครั้งแรก เราก็ร้องไห้ และเมื่อจะหลับตาลง เราก็ร้องไห้ อีก หรืออย่างน้อยก็เป็นสาเหตุให้คนอื่นหลังน้ำตา เด็กร้องไห้พร้อมด้วยกำมือแน่น เป็น

สัญลักษณ์ว่าเขาเกิดมาเพื่อจะหน่วงเหนี่ยวยัดถื้อ แต่เมื่อหลับตาลาโลกนั้น ทุกคนแบมือออกเหมือนจะเตือนให้ผู้อยู่เบื้องหลังสำนึกและเป็นพยานว่าเรามีได้เอาอะไรไปเลย

น้องหญิง อาตมาขอเล่าเรื่องส่วนตัวให้ฟังสักเล็กน้อยอาตมาเกิดแล้วในศากยวงศ์ อันมีศักดิ์ ซึ่งเป็นที่เลื่องลือว่าบริสุทธิ์ยิ่งในเรื่องตระกูล อาตมาเป็นอนุชาแห่งพระบรมศาสดา และออกบวช ติดตามพระองค์เมื่ออายุได้ 36 ปี ราชกุมารผู้มีอายุ ถึง 36 ปี ที่ยังมีดวงใจผ่องแผ้ว ไม่เคยผ่านเรื่องรักๆ ใคร่ๆ มาเลยนั้น เป็นบุคคล ที่หาได้ยากในโลก หรืออาจจะหาไม่ได้เลยก็ได้ น้องหญิง อย่างนี้กว่าอาตมาจะเป็นคนวิเศษเลิศเลอกว่าราชกุมารทั้งหลาย อาตมาเคยผ่านความรักมาแล้ว และได้ประจักษ์ว่าความรักเป็นความร้ายความรักเป็นสิ่งที่ทารุณและเป็นเครื่องทำลายความสุขของปวงชนอาตมากลัวต่อความรักนั้น ทุกคนต้องการความสมหวังในชีวิต รักแต่ความรักไม่เคยให้ความหวังแก่ใครถึงครึ่งหนึ่งแห่งความต้องการ ยิ่งความรักที่ฉาบทาด้วยความเสน่หาด้วยแล้ว จะเป็นพิษแก่จิตใจทำให้ทรมานทรมายิ่งนักไม่รู้จักจบสิ้น สุขที่เกิดจากรักนั้นเหมือนความสบายของคนป่วยที่ได้กินของแสลง เธออย่าพอใจในเรื่องความรักเลย เมื่อหัวใจถูกอุปโลดด้วยความรัก หัวใจนั้นจะสร้างความหวังขึ้นอย่างเจิดจ้า แต่ทุกครั้งที่เราหวัง ความผิดหวังก็จะรอเราอยู่ น้องหญิง อย่าหวังอะไรให้มากนัก จงมองดูชีวิตอย่างผู้ชำของอย่างวิตกกังวลอะไรล่วงหน้า ชีวิตนี้เหมือนเกลียวคลื่น ซึ่งก่อตัวขึ้นแล้วม้วนเข้าหาฝั่งและแตกกระจายเป็นฟองฝอย จงยืนมองดูชีวิตเหมือนคนผู้ยืนอยู่บนฝั่งมองดูเกลียวคลื่นในมหาสมุทร ฉะนั้นโกกิลาเอ๋ย เมื่อความรักเกิดขึ้น ความละอายและความเกรงกลัวในสิ่งที่ควรกลัวก็พลันสิ้นไป เหมือนก้อนเมฆหมอกเคลือบตัวเข้าบดบังดวงจันทร์ให้อับแสง ธรรมดานั้นนั้นควรจะยอมตาย

เพราะความละอาย แต่แทนที่จะเป็นเช่นนั้น ความละอายมักจะตายไปก่อนเสมอ เมื่อความใคร่เกิดขึ้น ความละอายก็หลบหน้า เพราะเหตุนี้ พระบรมศาสดาจึงตรัสว่า ความใคร่ทำให้คนมีดบอด อนึ่งโลกมนุษย์ของเรานี้ เต็มไปด้วยชีวิตอันประหลาดพิสดาร ต่างชนิดและต่างรส ชีวิตของแต่ละคนได้ผ่านมาและผ่านไปด้วยความระกำลำบากทุกข์ทรมาน ถ้าชีวิตมีความสุขก็เป็นความหวาดเสียวที่จะ ต้องจากชีวิตอันรื่นรมย์นั้นไป

9. พันธะกับพระราชา

วันหนึ่งเวลาเช้า มันเป็นฤดูใบไม้ผลิ ใบเภาของพฤษชาติถูกสลัด ร่วงลง และเหี่ยวแห้งอยู่บริเวณโคนต้น ที่เนาเปื่อยไปแล้วก็มีเป็นจำนวนมาก ใบอ่อนซึ่งผลิออกใหม่ดูสวยงาม สว่างเสลา มองดูเรียงรายเป็นทิวแถวน่าชื่นชม เมื่อฤดูนี้มาถึงเช้า แทบทุกคนรู้สึกเหมือนได้

อาศัยอยู่ในโลกใหม่ น้ำค้างบนยอดหญ้าและใบไม้ยังไม่ทันเหือดแห้ง เพราะยังเช้าอยู่ พระอาทิตย์เพิ่งจะทอแสงสาดพื้น พิกพมาไม่นานนัก ลมอ่อนในยามเช้าพัดเฉื่อยฉิวหอบเอากลิ่นน้ำ และกลิ่นดอกไม้เนิ่นนานพาพันธุ์ติดมาด้วย นกเล็ก ๆ กระโดดโลดเต้น ด้วยความสำราญจากกิ่งนี้สู่กิ่งโน้น และจากกิ่งโน้นสู่กิ่งนั้น พลัง ก็ร้องเหมือนเสียงทักทายกันด้วยความสุขสดชื่นรับอรุณรุ่ง

10. ณ ป่าประดู่ลาย

เมื่อพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้อนาวรณญาณทรงสละละทิ้งสังขารอันประกอบขึ้น เหมือนสัมภาระที่ใช้สอยเช่นเกวียนเป็นต้น เข้าสู่หาปรินิพพานอันบรมสุขเกษมศานต์จากความทรมานทั้งปวงแล้ว พระอานนท์ พุทธอนุชา ซึ่งบัดนี้เป็นเสมือนองค์แทนแห่งพระตถาคตเจ้าก็จาริกไปในที่ต่างๆ โดยเด็ดเดี่ยวเดียวดาย จากแคว้นสุ่แคว้น จากราชธานีสู่ราชธานี และบวร สูคามนิคมชนบทต่างๆ เพื่อแสวงหาความวิเวกบ้าง เพื่อโปรดให้พระชนาการดำรงในคุณธรรมสัมมาปฏิบัติบ้าง เป็นเวลาถึง 40 ปี หลังพุทธปรินิพพาน สมัยหนึ่ง พระพุทธอนุชาก่อจากสาวดีราชธานีแห่งแคว้นโกศล มุ่งหน้าลงสู่ทิศใต้ถึงลำน้ำยมุนา เดินเลียบลำน้ำนี้ลงตอนใต้จนเป็นที่ตั้งแห่งโกสัมพีราชธานีแห่งแคว้นวังสะ

11. บณกองกระดูกแห่งต้นหามุสย

"ดูก่อนภราดา" พระอานนท์เล่าต่อไป "พระดำรัสตอนสุดท้ายของพระผู้มีพระภาคเป็นเสมือนสายฟ้าฟาดเปรี้ยงลงบนใบหน้าของบุตรปราหมณ์ นางรู้สึกร้อนผ่าวไปหมดทั้งร่างสำหรับสตรีสาวอะไรจะเป็นเรื่องเจ็บปวดยิ่งไปกว่าการเสนอตัวให้ขาย แล้วถูกเขาเขี่ยทิ้งอย่างไม่ไยดี ดังนั้น นัยน์ตาซึ่งเคยหวานเยิ้มของนาง จึงถูกเคียวให้เหือดแห้งไปด้วยไฟโทสะ ใบหน้าซึ่งเคยถูกชมว่างามเหมือน จันทร์เพ็ญนั้น บัดนี้ได้ถูกเหมคือความโกรธเคลื่อนเข้ามาบดบังเสียแล้ว นางผูกใจเจ็บในพระศาสดาสุดประมาณ

พระตถาคตเจ้าสังเกตเห็นกิริยาอาการของนางโดยตลอดแต่หาสนพระทัยอันใดไม่ ทรงแสดงอนุปูปิกภา พรรณนาเรื่องทาน ศีล ผลแห่งทาน ศีล โทษของกาม และอานิสงส์แห่งการหลีกเร้นออกจากกาม ที่เรียกว่า 'เนกขัมมะ' พอกอธยาศัยแห่งพราหมณ์และพราหมณี จนทรงเห็นว่าจิตอ่อนควรแก่พระธรรมเทศนาชั้นสูงแล้ว พระผู้มีพระภาคก็ทรงประกาศสามูกังสิกรธรรมเทศนา คืออริยสัจ 4 ประหนึ่งช่างย้อมผู้ฉลาด พอกผ้าให้สะอาดแล้วนำมา ย้อมสีที่ตนต้องการ พระธรรมเทศนาจบลงด้วยการสำเร็จมรรคผลของพราหมณ์และพราหมณี พระพุทธองค์เสด็จจากอาสนะ หิงมาคันทียคามไว้เบื้องหลัง มุ่งสู่ชนบทอื่นเพื่อโปรดเวไนยสัตว์ต่อไป ความงามแห่งสตรี มักจะเป็นเหมือนดาบ 2 คม คือให้ทั้ง คุณและโทษแก่เธอ และมีสตรีน้อยคนนักที่จะจับแต่เพียงคมเดียวเพราะฉะนั้น เธอจึงมักประสบทั้งความสุขและความเศร้า

เพราะความงามเป็นมูลเหตุ ภูเขานี้พิสูจน์ได้ด้วยชีวิตของนางมาคันทียา ซึ่งข้าพเจ้าจะเล่าให้ท่านฟังต่อไป

ด้วยความพยายามอย่างยิ่งยวด ในการที่จะแก้แค้นพระศาสดาเครื่องมือในการใช้ความพยายามของนางมีอย่างเดียวคือความงามเมื่อมีความพยายาม ความสำเร็จย่อมตามมาเสมอ และในความพยายามนั้น ถ้าจังหวะดีก็จะทำให้สำเร็จเร็วขึ้น ดังนั้น ต่อมาไม่ช้า นักนางได้เป็นมเหสีของพระเจ้าอุเทนแห่งโกสัมพี โดยวิธีใดไม่แจ้ง นับว่าได้เป็นใหญ่เป็นโตพอที่จะหาทางแก้แค้นพระศาสดาได้โดยสะดวก ดังนั้น เมื่อนางทราบว่ พระตถาคตเจ้าเสด็จมาโกสัมพี นางจึงยินดีนัก 'คราวนี้แหละพระสมณโคตมผู้จองหองจะได้เห็นฤทธิ์ของมาคันทียา' นางปรารถนาเรื่องนี้ด้วยความกระหายใจ จึงจ้างบริวารของนางบ้าง ทาสและกรรมกรบ้าง ให้เที่ยวติดตามด่าพระศาสดาทุกมุมเมือง ทุกหนทุกแห่ง ที่พระองค์ทรงเหยียบย่างไป

12. สู้ตัดสินผู้สร้างอารามเซตวัน

"พระศาสดาทรงเทศนาอริยสัจแต่โดยย่อแก่ท่านสุทัตตะ จนเศรษฐีได้ดวงตาเห็นธรรม เป็นผู้มึศรัทธาไม่หวั่นไหวในพระรัตนตรัยแล้วทรงย้ำในตอนสุดท้ายว่า 'ดูก่อนสุทัตตะ การได้อัตถภาพมาเป็นมนุษย์ เป็นของยากการดำรงชีพอยู่แห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นของยาก การได้ฟังธรรมของ สัตบุรุษ เป็นของยากและการอุปติขึ้นแห่งพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ก็เป็นของยาก ดูก่อนสุทัตตะ เพราะเหตุนี้ การแสดงธรรมของ สัตบุรุษก็ตาม การเกิดขึ้นแห่งพระพุทธเจ้าก็ตาม ล้วนเป็นเหตุนี้ ความสุขความสงบมาสู่โลก"

13. เบญจกัลยาณีนามวิสาขา

"ดูก่อนภราดา สำหรับท่านแรก คือนางวิสาขา มหาอุบาสิกา นั้น มีเรื่องค่อนข้างจะมากอยู่ เป็นสตรีที่มีความสำคัญอย่างยิ่งใน พุทธจักร เป็นผู้มึบุญ และรูปร่างสมบุรณ์ด้วยลักษณะเบญจกัลยาณี ประการ คือ ผงาม หมายถึง ผมหงาวสลวยลงมา แล้วมีปลายซ้อนขึ้นเองโดยธรรมชาติ ฟันงาม หมายถึง ฟันขาวสะอาดเป็นระเบียบ เรียงรายประดุจไข่มุกที่นายช่างจัดเข้าระเบียบ ริมฝีปากงาม หมายถึง ริมฝีปากบาง โค้งเป็นรูปกระจับ สีสชมพูหรือคล้ายผลตำลึงสุก เป็นเองโดยธรรมชาติ มิใช่เพราะตกแต่งแต่มีทา ผิวงามหมายถึง ผิวขาวละเอียดอ่อนเหมือนสีดอกกรรณิการ์ ลักษณะนี้มี 2 อย่าง คือถึงผิวดำก็ดำอย่างดอกอุบลเขียว อมเลือดอมผาตเปล่งปลั่งคล้ายสีน้ำผึ้งซึ่งนำมาจากรังผึ้งใหม่ๆ วัยงาม หมายถึง คนงามตามวัย งามทุกวัย เมื่ออยู่ในวัยเด็กก็งามอย่างเด็ก เมื่ออยู่ในวัยสาวก็งามอย่างหญิงสาว เมื่ออยู่ในวัยชราก็งามอย่างคนชรา

14. มหาอุบาสิกาณามวิสาชา

"ดูก่อนภราดา" พระอนนทกล่าวต่อไป "เมื่อนางวิสาขากล่าวจบลง ท่านมิกเรศรฐีก็นั่งนิ่ง ไม่รู้จะตอบนางประการใด พราหมณ์ชำระความระหว่างสะไภ้และพ่อผัว จึงกล่าวว่า 'ข้าแต่ท่านเศรษฐี เรื่องทั้งหมดนี้นางหาความผิดไม่เลย นางเป็นผู้บริสุทธิ์ เศรษฐีจึงกล่าวขอโทษนางวิสาชาที่ท่านเข้าใจผิดไป นางวิสาขาก็กล่าวว่า 'ข้าแต่ท่านบิดา บัดนี้ข้าพเจ้าพ้นจากความผิดทั้งปวงแล้ว จึงสมควรจะกลับไปสู่เรือนแห่งบิดาตน 'อย่าเลยลูกรัก' มิกเรศรฐีพูดกับลูกสะไภ้ด้วยสายตา วิงวอน นางวิสาขาก็กล่าวว่า เมื่อนางอยู่เรือนตน ณ นครสาเกตได้มีโอกาสทำบุญและฟังธรรมตามโอกาสที่ควร แต่เมื่อนางมาอยู่ที่นี่แล้ว นางไม่มีโอกาสทำได้เลย จิตใจกระวนกระวายใครจะทำบุญ กุศลอยู่ตลอดเวลา แต่หาได้กระทำไม่ ถ้าบิดาจะอนุญาตให้นางทำบุญกุศลตามต้องการ นางก็จะอยู่ แต่ถ้าท่านบิดาไม่อนุญาต นาง ก็จะขอลากลับไปสู่นครสาเกตตามเดิม เศรษฐีจึงกล่าวว่า

'ลูกรัก ทำเถิด ทำบุญได้ตามปรารถนา พ่อไม่ขัดข้อง และ ปุณณวัณณกุมาร สามีของเจ้า ก็คงไม่ขัดข้องเช่นกัน' ดูก่อนภราดา เมื่อเศรษฐีกล่าวอนุญาตเช่นนี้ หัวใจของนางวิสาชาที่เคยเหี่ยวแห้งก็กลับชุ่มชื้นเบิกบาน ประหนึ่งดินชาติซึ่งขาดน้ำมาเป็นเวลานาน แลแล้วกลับได้อุทธารา เพราะพิรุณหลังในต้นวัสสานฤดู หรือประจุประทุมมालย์แบ่งบานขยายกลับเมื่อ ต้องแสงระวีแรกรุ่งอรุณ ความสุขใดเล่าสำหรับผู้ใคร่บุญจะเสมอเหมือนการมีโอกาสดำทำบุญ หรือเพียงแต่ได้ฟังข่าวว่าจะได้ทำบุญเฉกนักเลงสุราบาน ซึ่งชื่นชมยินดีชาวแห่งการดื่มสุราเมื่อทราบว่ามีผู้เชื่อเชิญ

วันรุ่งขึ้นนางวิสาชาได้ทูลอาราธนาพระผู้มีพระภาคเจ้าและ ภิกษุสาวก เพื่อเสวยภัตตาหารที่บ้านตน พระพุทธองค์ทรงรับอาราธนา แล้วเสด็จสู่บ้านของนางวิสาชา เมื่อเสวยเสร็จแล้วมีพระ พุทธประสงค์จะทรงอนุโมทนาและแสดงธรรมพoenเครื่องปลื้มใจแก่ผู้ถวาย นางวิสาขาก็ได้ให้คนไปเชิญบิดาสามีนาง เพื่อร่วมฟังอนุโมทนาด้วย ตามปกติเศรษฐีไม่เลื่อมใสในพุทธศาสนา เวลานั้น ยังศรัทธาคำสอนของนิครนถ์นาฏบุตรอยู่ ไม่ปรารถนาจะมาเฝ้าพระศาสดาเลย แต่ด้วยความเกรงใจลูกสะไภ้จึงมา พระผู้มีพระภาคทรงทราบอุปนิสัยและความรู้สึกของเศรษฐีดีอยู่แล้ว จึงทรงหลังพระธรรมเทศนาอันประกอบด้วยเหตุผล แพรพรรณไปด้วยเทศนาโวหารและอุทาหรณ์ พระองค์ตรัสว่า ข้าวเปลือก ทรัพย์ เงินทองหรือของที่บุคคลหวงแหน อย่างใดอย่างหนึ่ง รวมทั้ง ทาส กรรมกรคนใช้ และผู้อาศัยอื่น ๆ ทั้งหมดนี้ บุคคลนำไปไม่ได้ ต้องทอดทิ้งไว้ทั้งหมด แต่สิ่งที่บุคคลทำด้วยกาย วาจา หรือด้วยใจนั้นแหละที่จะเป็น

ของเขา เป็นสิ่งที่เขานำไปเหมือนเงาตามตัว เพราะฉะนั้น ผู้ฉลาดพึงสังกัลยาณกรรมอันจะนำติดตัวไปสู่สัมปรายภพได้เพราะบุญย่อมเป็นที่พึ่งของสัตว์ทั้งหลายทั้งในโลกลี้และโลกหน้า

15. พุทธานุภาพ

"และแล้วนางวิสาขา ก็กล่าวว่า 'สุสิมา ลูกขึ้นเถิด อย่าคร่ำครวญนักเลย ข้อที่เธอลืมนั้น เครื่องประดับไว้นั้น เรามีได้ถือเป็นความผิดประการใด เราเองยังลืมนำทำไมเธอจะลืมนำไม่ได้ เครื่องประดับมีค่าก็จริง แต่ก็หามีค่าเท่า ชีวิตของเธอไม่ เครื่องประดับมหายศปสาธน์นี้ ถ้าหายหรือเสียไปเพราะเหตุใดเหตุหนึ่งเราก็นำใหม่ได้ แต่ชีวิตของเธอถ้าเสียไป จะทำใหม่ได้ทีไหน คุณก่อนนางผู้ซื่อสัตย์ การที่เธอจะยอมถอยถอนเครื่องประดับนี้ด้วยชีวิตของเธอนั้นซึ่งใจเรา ยิ่งนึก เธอจงเบาใจเถิด พระธรรมของพระศาสดาได้ชุบย้อมจิตใจของเราให้มองเห็นชีวิตมนุษย์ และแม้สัตว์ทั่วไป เป็นสิ่งที่คุณค่าสูง ไม่อาจจะนำสิ่งของภายนอกมาเทียบได้ อนึ่ง เธอเป็นที่รักที่ไว้วางใจของเรา เธอเป็นผู้ทำงานดี ซื่อตรง ทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีความจงรักภักดีของตนไม่เสื่อมคลายและปรวนแปร ด้วยเหตุนี้เธอจึงได้อยู่รับใช้ใกล้ชิดเรา ความดีของเธอ

บทวิจารณ์

หนังสือ "พระอานนท์ พุทธอนุชา" ของ อาจารย์ยวศิน อินทสระ มีประโยชน์ในหลายแง่มุม ดังนี้

1. เสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา หนังสือให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับชีวิตและบทบาทของ พระอานนท์ หนึ่งในพระสาวกผู้สำคัญของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีส่วนสำคัญในการเผยแผ่และจดจำพระธรรมคำสอน ผู้อ่านสามารถเรียนรู้เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญในพระพุทธศาสนา เช่น พระมหาปชาบดีโคตมี นางวิสาขา และท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐี

2. ให้แรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิต พระอานนท์เป็นแบบอย่างของความจงรักภักดี ความเมตตากรุณา และความเสียสละ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิต การนำเสนอปรัชญาชีวิตและธรรมะในหนังสือช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นแนวทางการแก้ปัญหาและการใช้ชีวิตอย่างมีคุณธรรม

3. สอดแทรกธรรมะในรูปแบบที่เข้าใจง่าย หนังสือใช้การเล่าเรื่องในรูปแบบธรรมนิยาย ทำให้ธรรมะที่อาจดูซับซ้อนกลายเป็นเรื่องเข้าใจง่ายและน่าสนใจ ช่วยให้ผู้อ่านสามารถนำหลักธรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. ส่งเสริมการศึกษาพระไตรปิฎก หนังสืออ้างอิงข้อมูลจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา ทำให้ผู้อ่านที่สนใจสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาพระพุทธศาสนาในเชิงลึก กระตุ้นความสนใจในการศึกษาธรรมะเพิ่มเติม

5. พัฒนาจิตใจและเสริมสร้างศรัทธา การเล่าเรื่องที่เน้นถึงคุณธรรมและความเสียสละของพระอานนท์ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา หนังสือช่วยให้ผู้อ่านเกิดความสงบทางจิตใจและมองเห็นคุณค่าของการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม

6. เหมาะสำหรับผู้ทุกกลุ่มผู้อ่าน หนังสือเหมาะสำหรับทั้งผู้เริ่มต้นศึกษาพระพุทธศาสนาและผู้ที่มีความรู้พื้นฐานอยู่แล้ว สามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย รวมถึงเป็นแหล่งอ้างอิงในการวิจัยเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

7. สร้างความเข้าใจในบทบาทของพระอานนท์ ผู้อ่านจะได้เรียนรู้ถึงบทบาทสำคัญของพระอานนท์ในฐานะพุทธอุปัฏฐาก และความทุ่มเทของท่านในการจดจำและถ่ายทอดพระธรรมคำสอน ช่วยให้เห็นถึงความสำคัญของการทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบและความมุ่งมั่น

สรุป หนังสือ "พระอานนท์ พุทธอนุชา" มีประโยชน์ทั้งในแง่ของการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา การพัฒนาจิตใจ และการสร้างแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้และปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน

1. จุดเด่น

หนังสือ "พระอานนท์ พุทธอนุชา" ของ อาจารย์ยวดี อินทสระ มีจุดเด่นที่สำคัญดังนี้

1. การนำเสนอในรูปแบบธรรมนิยาย หนังสือเล่มนี้ผสมผสานระหว่างชีวประวัติของพระอานนท์และการสอดแทรกธรรมะ ทำให้การเล่าเรื่องมีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย และเข้าถึงได้สำหรับคนทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นผู้เริ่มต้นศึกษาพระพุทธศาสนาหรือผู้ที่มีพื้นฐานอยู่แล้ว ใช้ภาษาที่สละสลวยและเรียบง่าย ช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเนื้อหาและซึมซับธรรมะได้โดยไม่ซับซ้อน

2. การเน้นคุณธรรมและปรัชญาชีวิต เนื้อหาในหนังสือแสดงให้เห็นถึงคุณธรรมที่สำคัญของพระอานนท์ เช่น ความจงรักภักดี ความเสียสละ ความเมตตากรุณา และความรอบรู้ มีการสอดแทรกปรัชญาชีวิตที่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น ความสำคัญของการมีเป้าหมายในชีวิต การยึดมั่นในคุณธรรม และการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ

3. การยอมรับในระดับสากล หนังสือเล่มนี้ได้รับการกล่าวถึงใน Encyclopedia of World Literature in the 20th Century ว่าเป็นผลงานที่สามารถประยุกต์ธรรมะเข้ากับชีวิตสมัยใหม่ได้อย่างลึกซึ้ง และเหมาะสำหรับผู้อ่านทุกระดับ

4. การอ้างอิงและความถูกต้องทางประวัติศาสตร์ หนังสืออ้างอิงข้อมูลจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา ทำให้เนื้อหามีความน่าเชื่อถือ นำเสนอเรื่องราวของพระอานนท์และบุคคลสำคัญในพระพุทธศาสนา เช่น พระมหาปชาบดีโคตมี นางวิสาขา และอนาถปิณฑิก เศรษฐี

5. แรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิต หนังสือเล่มนี้ช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อ่านมีความมุ่งมั่นในการทำความดี และดำเนินชีวิตตามหลักธรรมเพื่อความสงบสุขและการพัฒนาตนเอง

6. ความลึกซึ้งของเนื้อหา อาจารย์วศิน อินทสระ มีความสามารถในการเล่าเรื่องที่เชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ อย่างลึกซึ้ง และแสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของพระอานนท์ในพระพุทธศาสนา

หนังสือ "พระอานนท์ พุทธอนุชา" จึงเป็นผลงานที่ทรงคุณค่า ทั้งในเชิงวรรณกรรมและธรรมะ เหมาะสำหรับผู้อ่านที่ต้องการศึกษาเรื่องราวของพระพุทธศาสนาและปรัชญาชีวิตในเชิงลึก

2. จุดด้อย

หนังสือ "พระอานนท์ พุทธอนุชา" ของ อาจารย์วศิน อินทสระ แม้จะเป็นผลงานที่มีคุณค่าทางวรรณกรรมและธรรมะ แต่ก็มีจุดด้อยบางประการที่อาจสังเกตได้ในแง่มุมต่างๆ ดังนี้

1. เนื้อหาที่เน้นด้านศาสนาอย่างลึกซึ้ง เนื้อหาในหนังสืออาจลึกซึ้งและเต็มไปด้วยศัพท์ทางพระพุทธศาสนา ทำให้ผู้อ่านที่ไม่มีพื้นฐานด้านธรรมะหรือความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอาจเข้าใจยาก การเล่าเรื่องที่ผูกโยงกับพระไตรปิฎกและอรรถกถา อาจทำให้ผู้อ่านทั่วไปรู้สึกว่ายากและน่าเบื่อสำหรับผู้อ่านทั่วไป

2. การเล่าเรื่องที่ค่อนข้างละเอียด การเล่าเรื่องของอาจารย์วศินมีความละเอียดและยืดเยื้อในบางส่วน ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านที่ไม่คุ้นเคยกับการอ่านหนังสือธรรมะรู้สึกว่ายาวนานเกินไป บางตอนมีการอธิบายซ้ำหรือขยายความที่อาจไม่จำเป็นสำหรับผู้อ่านที่ต้องการเนื้อหาสาระสำคัญอย่างกระชับ

3. ขาดมุมมองที่เป็นกลางในบางประเด็น หนังสือเน้นการนำเสนอเรื่องราวในมุมมองที่ยกย่องคุณธรรมของพระอานนท์และบุคคลในพระพุทธศาสนาอย่างมาก ซึ่งอาจทำให้ขาดการวิพากษ์วิจารณ์หรือมุมมองที่หลากหลาย การอธิบายบางประเด็น เช่น บทบาทของภิกษุณีในพระพุทธศาสนา อาจสะท้อนมุมมองที่สอดคล้องกับแนวคิดดั้งเดิม แต่ขาดการวิเคราะห์ในบริบทของความเท่าเทียมทางเพศในยุคปัจจุบัน

4. การเข้าถึงผู้อ่านสมัยใหม่ การใช้ภาษาที่สละสลวยและเป็นทางการ แม้จะงดงาม แต่สำหรับผู้อ่านรุ่นใหม่อาจรู้สึกว่ายากเกินไปหรือไม่ดึงดูดใจเท่าที่ควร การเชื่อมโยงเนื้อหากับสถานการณ์ปัจจุบันหรือการประยุกต์ใช้ธรรมะในชีวิตประจำวันอาจยังไม่เด่นชัดเพียงพอ

5. รูปแบบการจัดวางเนื้อหา หนังสือมีความยาวและแบ่งออกเป็นหลายบท บางบทอาจดูเหมือนซ้ำซ้อนหรือไม่จำเป็นต้องแยกเป็นหัวข้อเฉพาะ ทำให้โครงสร้างของหนังสืออาจดูซับซ้อนสำหรับผู้อ่านที่ต้องการเนื้อหาที่กระชับ

สรุป จุดด้อยของหนังสือส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับความเฉพาะทางของเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอที่อาจไม่เหมาะกับผู้อ่านทุกกลุ่ม อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง หนังสือเล่มนี้ยังคงเป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณค่าและลึกซึ้ง

สรุป

หนังสือ "พระอานนท์ พุทธอนุชา" ของ อาจารย์ยวดี อินทสระ มีคุณค่าทั้งในด้านวรรณกรรม ธรรมะ และการศึกษา โดยสามารถสรุปคุณค่าได้ดังนี้ 1. คุณค่าทางวรรณกรรม เป็นผลงานที่นำเสนอเนื้อหาในรูปแบบ ธรรมนิยาย ซึ่งผสมผสานระหว่างเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์และหลักธรรมะ ทำให้การอ่านมีความน่าสนใจและมีชีวิตชีวา การใช้ภาษารียบง่าย สละสลวย และงดงาม ช่วยให้ผู้อ่านเข้าถึงเนื้อหาได้ง่ายและเพลิดเพลิน 2. คุณค่าทางศาสนาและธรรมะ ถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของ พระอานนท์ ผู้เป็นพุทธอุปัฏฐากที่มีความจงรักภักดีและเสียสละ เป็นตัวอย่างของผู้ปฏิบัติตนตามหลักธรรมอย่างสมบูรณ์ สอดแทรกปรัชญาชีวิตและข้อคิดธรรมะ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ความเมตตา กรุณา ความเสียสละ และการยึดมั่นในคุณธรรม ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจใน หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา และความสำคัญของการปฏิบัติธรรม 3. คุณค่าทางการศึกษา เป็นแหล่งข้อมูลที่ น่าเชื่อถือสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา โดยอ้างอิงจากพระไตรปิฎกและ อรรถกถา เหมาะสำหรับการใช้เป็นตำราเรียนหรือสื่อการสอนในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ช่วยกระตุ้นความสนใจในการศึกษาพระพุทธศาสนาในเชิงลึก 4. คุณค่าทางจิตใจ ช่วยพัฒนา

จิตใจและสร้างความสงบสุขในจิตใจของผู้อ่าน ผ่านเรื่องราวที่สะท้อนถึงความเสียสละและความเมตตาของพระอานนท์ ส่งเสริมให้ผู้อ่านมองเห็นคุณค่าของการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม และกระตุ้นให้เกิดความศรัทธาในพระพุทธศาสนา 5. คุณค่าในเชิงสากล หนังสือเล่มนี้ได้รับการยอมรับในระดับสากล โดยถูกกล่าวถึงใน Encyclopedia of World Literature in the 20th Century ว่าเป็นงานเขียนที่สามารถเชื่อมโยงธรรมะกับชีวิตสมัยใหม่ได้อย่างลึกซึ้ง สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาที่มีปรัชญาลึกซึ้งและเป็นสากล หนังสือ "พระอานนท์ พุทธอนุชา" มีคุณค่าในฐานะสื่อที่ถ่ายทอดหลักธรรมะและประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในคุณธรรมและปรัชญาชีวิต อีกทั้งยังเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อ่านดำเนินชีวิตอย่างมีสติและคุณธรรม จึงเป็นผลงานที่เหมาะสมสำหรับผู้อ่านทุกเพศทุกวัยที่สนใจศึกษาและปฏิบัติธรรม

เอกสารอ้างอิง

วศิล อินทสระ. (2556). *พระอานนท์พุทธอนุชา*. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์สุภา จำกัด.